

мистецтва, а також перевагам залучення студентів до народної художньої творчості.

Ключові слова: народна культура, духовно-моральні цінності, саморозвиток студента.

Шахейд Анад Али. Проблемы формирования ценностей народной культуры у будущих учителей изобразительного искусства

В статье рассматривается потребность общества в художниках-педагогах и осознании ценностей народной культуры в условиях современной социокультурной ситуации. Приводится классификация духовно-нравственных и народных ценностей, определяющие развитие и саморазвитие студентов. Автор уделяет особое внимание компонентам потенциала народного искусства, а также преимуществам вовлечения студентов в народное художественное творчество.

Ключевые слова: народная культура, духовно-нравственные ценности, саморазвитие студента.

Shaheid Anad Ali. Necessity of folk culture value formation in future teachers of art

The article emphasizes the social need for artist-teachers and awareness of the values of folk culture in the modern socio-cultural situation. The classification of spiritual, moral and national values, which determine the development and self-development of students, is given. The author pays particular attention to components of the potential of folk art and outlines benefits of involving students in the folk art.

Key words: folk culture, spiritual and moral values, self-development of students.

Стаття надійшла до редакції 04.07.2012 р.

Прийнято до друку 31.08.2012 р.

УДК [378.147:371.13]

О. В. Єгорова

**ВПЛИВ ПРОБЛЕМНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
НА АКТИВІЗАЦІЮ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ**

На сучасному етапі розвитку системи вищої освіти науково-дослідна робота студентів у вищих навчальних закладах набуває все більшого значення і перетворюється на один з основних компонентів професійної підготовки майбутнього вчителя. Адже, як відомо, науково-дослідна робота

допомагає студентам не тільки опанувати методологію наукового пізнання, методи наук, набути навичок самостійної роботи з різними джерелами інформації, систематизувати матеріал, відбирати з нього найбільш істотне, виховує вміння правильно розподіляти час, організувати роботу, але й сприяє розвитку пізнавальної активності, ініціативності й творчих здібностей майбутніх фахівців у процесі її виконання.

З метою активізації навчальної діяльності, стимулювання студентів до активної участі у науково-дослідній роботі та формування готовності до її виконання застосовуються різноманітні методи, найбільш важливими з яких виявляються проблемний, пошуковий та дослідницький методи, адже саме ці методи потребують активної пізнавальної діяльності студентів, творчого пошуку, аналізу власного досвіду і накопичених знань.

Різні аспекти науково-дослідної роботи студентів та її організації у ВНЗ представлено в дослідженнях В. Андреева, М. Донченко, Т. Климової, О. Кукліної, О. Микитюка, Р. Сельдемирової, О. Солдатової, Д. Цхакая та інших дослідників. Проблемним методам навчання присвячено праці М. Данилова, І. Ільїнської, І. Лернера, В. Лозової, О. Матюшкіна, М. Махмутова, С. Рубінштейна, Г. Сухобської, Т. Шамової та ін.

Метою статті є виявлення шляхів активізації науково-дослідної роботи майбутніх учителів через застосування проблемних методів навчання, що сприяють включенню студентів в активну розумову діяльність, спрямовану на розширення діапазону знань про наукові дослідження, на розвиток аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, придбання первинного досвіду науково-дослідної діяльності, формуванню у студентів пізнавального інтересу, самостійності, пізнавальної та творчої активності.

Науково-дослідна робота за своїм характером і суттю є процесом, в якому постійно зароджуються, розвиваються і вирішуються пізнавальні суперечності. Саме такі суперечності або проблеми, «відповідь на які не міститься у накопичених знаннях, набутому досвіді суб'єкта і тому потребує відповідних практичних і теоретичних дій, що відрізняються від простого інформаційного пошуку [1, с. 85]» викликають пізнавальну потребу та інтерес, активізують аналітичну діяльність студентів. Постановка проблеми, її розв'язання виявляється шляхом до усвідомлення необхідності придбання знань, оволодіння студентами науково-дослідницькими вміннями, прищеплення навичок наукового пошуку, адже все це вимагає визначення проблеми, висунення гіпотези, пошуку відповідних методів її розв'язання тощо. Необхідним при цьому виявляється забезпечення вирішення студентами зазначених суперечностей або проблем не тільки при виконанні науково-дослідної роботи, але й на практичних, семінарських й лекційних заняттях, що сприяє розвитку їхніх пізнавальних інтересів, стимулює прагнення до активної пошукової діяльності, сприяє формуванню у них готовності до виконання науково-дослідної роботи.

Так, деякі методи і засоби створення проблемних ситуацій під час лекцій розглядає у своєму дослідженні Н. Набатникова. Це може бути: вислів побажання про те, щоб самі студенти провели подальші дослідження у галузі незавершених досліджень, і повідомлення рекомендацій з цього приводу; постановка в лекції питання, відповідь на яке повинен дати студент, прочитавши відповідну літературу або провівши спостереження; постановка питання з чітко вираженою суперечністю; введення проблемних завдань з показом декількох варіантів рішення і наданням студентам можливості подумати над тим, який шлях є вірним; постановка проблемних питань, що допомагають вказати на відсутність у студентів знань, необхідних для відповіді на ці питання, з тим, щоб викликати інтерес до того, що буде на лекції і т. ін. [2, с. 17 – 19].

При постановці студентам проблемних питань слід пам'ятати, що вони повинні містити в собі проблему, для вирішення якої студентам бракувало б наявних знань й теоретичної інформації, що представлена на занятті. У зв'язку з цим постановка проблемних питань спрямовує студентів на певні інтелектуальні дії, на виокремлення відомого від невідомого, зрозумілого від незрозумілого, а це вимагає виконання дій аналізу й синтезу інформації, тобто формування дослідницьких умінь. У процесі розв'язання студентами проблемних питань дослідницького характеру (викладач лише формулює проблему, а студенти самостійно знаходять шляхи її вирішення) відбувається формування навичок творчого засвоєння й застосування знань (у новій ситуації); формування й накопичення досвіду творчої й наукової діяльності (оволодіння методами наукового пізнання й творчого відображення дійсності); формування пізнавальних мотивів навчання завдяки підтриманню стійкого пізнавального інтересу й активності.

Для організації реальних пізнавальних і проблемних ситуацій на практичних заняттях можуть бути використані: метод аналізу конкретних проблемних ситуацій, метод проблемної дискусії, проблемний семінар.

Метод аналізу конкретних проблемних ситуацій – це такий метод роботи, при якому конкретна ситуація розглядається через призму різних теоретичних підходів. Знайомство з різними концепціями дозволяє студентам проявити гнучкість в ухваленні рішень для кожної конкретної ситуації, вчить індивідуально підходити до рішення окремих проблем. Для успішного застосування даного методу необхідно забезпечити творчу атмосферу і діалог, рефлексію. При цьому передбачається, що кожне наступне проблемне питання чи ситуація, що розглядається на занятті, хоча б до певної міри, але складніше попереднього.

Метод проблемної дискусії полягає у тому, що студенти обирають певну проблему, потім на практичних заняттях або семінарах обговорюють обрану проблему з різних точок зору, обмінюються інформацією, аналізують різні шляхи рішення цієї проблеми, сперечаються, висувають гіпотези. Основним принципом побудови

проблемної дискусії є питально-відповідна форма взаємодії учасників з подальшим ускладненням питань.

Проблемний семінар – це такий спосіб організації навчального заняття, в основі якого знаходиться проблемний спосіб рішення пізнавальних задач. Студенти самостійно вибирають й аналізують інформацію, представляють її у вигляді проблемних тем (згідно з навчальною програмою з дисципліни, що вивчається). При підготовці до участі у проблемному семінарі студенти отримують завдання за 1 – 2 тижні до семінарського заняття, самостійно розробляють мету, план, розподіляють ролі, готують проблемні питання та відповіді до них, розробляють проблемні ситуації. Причому при підготовці до таких семінарських занять необхідним завданням постає пошук інформації у додаткових джерелах, самостійне теоретичне дослідження з питання, оформлення результатів, що налаштовує студентів на активну пошуково-дослідну роботу, у процесі якої формуються й набувають розвитку дослідницькі вміння.

Застосування зазначених вище прийомів та методів забезпечує включення елементів науково-дослідної роботи, що містять у собі певні аналітичні дії студентів, спрямовані на науковий пошук, у лекційні, практичні та семінарські заняття, сприяє формуванню у майбутніх учителів готовності до науково-дослідної роботи, стимулює до участі у різноманітних її видах, створює необхідні передумови для управління процесом розвитку пізнавальної активності студентів. Адже тоді науково-дослідна робота характеризується не продуктивною, а творчою діяльністю суб'єктів навчання, у процесі якої вони отримують можливості самореалізуватися, розвивати власну пізнавальну самостійність, творчі здібності, ініціативу; спрямовувати пізнавальну активність на постановку власних цілей, визначення проблеми у питанні, що досліджується, самостійний пошук її рішення через висунення положень, гіпотез, їх обґрунтування й доказ. Особливо важливим це виявляється при підготовці майбутнього вчителя, здатного до ініціативної, самостійної професійної діяльності, творчо застосовувати у роботі отримані знання й особливо передавати ці знання учням; вирішувати нагальні завдання педагогічного процесу з позицій наукового аналізу педагогічної дійсності [3; 4].

Таким чином, застосування зазначених проблемних методів у процесі науково-дослідної роботи, на лекційних, практичних й семінарських заняттях з включенням у них елементів науково-дослідної роботи реалізує такі цілі: стимулювання пізнавального інтересу та інших мотивів діяльності; постановка студентів перед певним пізнавальним утрудненням, подолання якого активізує розумову діяльність; показ студентам суперечностей між пізнавальною потребою, що виникає у них, й неможливістю її задоволення за допомогою наявного запасу знань, умінь і навичок; навчання студентів визначати в пізнавальному питанні, завданні основну проблему та намічати план пошуку шляхів виходу з виниклого утруднення, спонукати студентів до активної пошукової

діяльності; навчання спрямовувати пошук на найбільш раціональні шляхи виходу з ситуації утруднення; формування готовності до науково-дослідної роботи й розвиток дослідницьких умінь.

Список використаної літератури

- 1. Лозова В. І.** Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів / В. І. Лозова. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – [2-е вид., доп.]. – Х. : «ОВС», 2000. – 164 с.
- 2. Набатникова Н. В.** Дидактические условия развития интереса студентов гуманитарных факультетов к изучению математики : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Н. В. Набатникова. – Липецк, 2001. – 22 с.
- 3. Торгашина Т. И.** Научно-исследовательская работа студентов педагогического вуза как средство развития их творческого потенциала : дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук : 13.00.08 / Т. И. Торгашина. – Волгоград, 1999. – 209 с.
- 4. Худжамбердиев Ч. Т.** Совершенствование подготовки студентов к научно-исследовательской деятельности по педагогическим наукам : дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук: 13.00.01 / Ч. Т. Худжамбердиев. – Худжанд, 2004. – 182 с.

Егорова О. В. Вплив проблемних методів навчання на активізацію науково-дослідної роботи майбутніх учителів

У статті розглянуто шляхи активізації науково-дослідної роботи майбутніх учителів через застосування таких проблемних методів як: метод аналізу конкретних проблемних ситуацій, метод проблемної дискусії, проблемний семінар на лекційних, практичних й семінарських заняттях, у процесі виконання студентами науково-дослідної роботи. Визначено, що проблемні методи сприяють самостійному розв'язанню пізнавальних задач, напруженій пізнавальній діяльності, прагненню студентів оволодівати новими знаннями, вміннями і навичками, необхідними для подальшої науково-дослідної роботи та професійного розвитку; дозволяє максимально наблизити процес навчання до процесу пізнання.

Ключові слова: науково-дослідна робота студентів ВНЗ, проблемні методи навчання, майбутні вчителі, форми і методи роботи зі студентами.

Егорова Е. В. Влияние проблемных методов обучения на активизацию научно-исследовательской работы будущих учителей

В статье рассмотрены пути активизации научно-исследовательской работы будущих учителей через применение таких проблемных методов как: метод анализа конкретных проблемных ситуаций, метод проблемной дискуссии, проблемный семинар на лекционных, практических и

семинарських заняттях, в процесі виконання студентами науково-дослідницької роботи. Визначено, що проблемні методи сприяють самостійному вирішенню пізнавальних завдань, напруженої пізнавальної діяльності, прагненню студентів оволодіти новими знаннями, вміннями та навичками, необхідними для подальшої науково-дослідницької роботи та професійного розвитку; дозволяє максимально наблизити процес навчання до процесу пізнання.

Ключові слова: науково-дослідницька робота студентів вишів, проблемні методи навчання, майбутні вчителі, форми та методи роботи з студентами.

Yegorova O. V. Influence of Problem Methods on Activation of Future Teachers' Research Work

The article deals with ways of enhancing the research work of future teachers through the use of such problem methods as: method of analysis of specific problem situations, method of the problem discussion, the problem seminar during lectures, practical and seminar classes, in the process of students' research work. It was determined that problem methods further of self-solving of cognitive tasks, intense cognitive activity, desire of students to acquire new knowledge, skills and abilities necessary for further research work and professional development, bring learning process to cognition process.

Key words: scientific research work of students at higher educational establishments, problem methods, future teachers, forms and methods of work with students.

Стаття надійшла до редакції 25.06.2012 р.
Прийнято до друку 31.08.2012 р.

УДК 37.091.12:005.963:80:378.046-021.68

Ю. К. Картава

**ПРОЦЕС ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ
У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

В українському суспільстві післядипломну педагогічну освіту розглядають як одна з основних складових безперервної освіти, яка надає кожному вчителю можливість здійснювати постійне творче оновлення, розвиток та вдосконалення освіти протягом усього життя. Сучасна система післядипломної педагогічної освіти України функціонує і розвивається під впливом факторів світового рівня, тому роль